

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

5. köide Tallinnas, teisipäeval, 12. augustil 1924 Nr. 31 (75)

Sisu:

Toimetuse kommentaar

M. Martina: Kaheksatunnilise tööpäeva küsimus
töökongressil

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated.

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Väljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.— Väljamaale Emk. 2000.—
pooleaastas „ 500.— „ „ 1000.—

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Talitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

5. köide. Tallinnas, teisipäeval, 12. augustil 1924. Nr. 31 (75)

Sisu: Toimetuse kommentaar. M. Marina: Kaheksatunnilise tööpäeva küsimus töökonverentsil. Valitsuste esitajate seletused. Teated ettevõtete tegevusest. Sise- ja väljamaa kroonika. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 11. augustil 1924.

Kitsaropalise väljaostmisest. Üks meie kaastöolistest kirjutab Pärnu-Tallinna kitsaropalise väljaostu küsimuses: „Kuna viimasel „Esimese juurdeveo raudtee seltsi Venemaal“ aktsionäride peakoosolekul üldse küsimust raudtee väljaostu kohta päevakorras ei ole olnud, siis tuleb sellest järeldada, et selts valitsuse sellekohase tegevusega väljaostu alal üldse ei arvesta ja omalt poolt vastavaid sammusid tee ülandamiseks ette ei võta. Seltsi aktsionäride ja obligatsioonäride seast kuulub mitmesuguseid kaebusi niihästi valitsuse kui ka riigikogu peale. Ühed leiavad, et valitsusel vormilist õigust ei olnud raudtee väljaostmiseks, teised, kes otse väljaostu seaduslikkuse juures ei kahtle, tähendavad selle peale, et riigivõim tarvitades seltsi rasket seisukorda lihtsalt tugevama õiguse põhjal raudtee ära on võtnud. Kogu see küsimus ei ole riigikogus väljaostu arutamisel tarvilikku valgustust leidnud“. Meie kaastöoline tuleb kontsessiooni tingimiste ja seltsi põhikirja põhjal otsusele, et raudtee väljaostu tähtaeg tõesti kätte oli jõudnud, nii et seadusepärasuse juures kahelda ei tule. Küsimus on siin ainult, kas see üldriikliselt seisukohalt tarvilik ja kasulik oli, või oleks parem olnud kui raudtee seltsi kätte oleks jäänud. Raudteede poliitika üldküsimuse juures, kas raudteede riigi käes pidamine soovitavam oleks, või oleks parem, kui neid eraseltsid eksploateeriks, ei olla võimalik mingisugust üldist juhtnööri anda, see kõik oleneb oludest. Sellepärast ei olla põhimõttelikut mingisuguseid kahtlusi sellejuu-

res, et kui selts korralikult oma ülesannet oleks täitnud, siis raudtee eraseltsi kätte oleks võinud jääda, seda enam, et niisugusel korral raudtee finanseerimine kergendatud oleks saanud. Vene sellekohastest kogemustest järeldab meie kaastöoline, et väljamaa kapitalistid alati palju parema meelega oma raha eraraudteede ehitamise sisse mahutanud ja sellepärast oleks vist meil kergem olnud raudtee kordaseadmiseks eraseltsi kaudu raha saada. Peale selle olla Vene raudteedel tähele pandud, et eraraudteedel veereva materjaali kasutamine palju paremini sündis kui riigiraudteedel. Samuti olla ka meie laiaropalisel praegu veereva materjaali utiliseerimise alal õige palju puudusi. Kõige tähtsam olla aga igatahes see, et raudtee korralik funktsioneerimine täiesti kindlustatud oleks neis piirides, mis tööstus ja kaubandus tarvitab ja just selles asjas olla „Esimese juurdeveo raudtee seltsi“ süü kõige suurem. Vaatamata selle peale, et maa iseseisvusest juba 5 aastat mööda on, ei ole aktsionärid teed oma korraldusesse võtnud ja mingisuguseid sammusid tee kordaseadmiseks astunud. Tee tegevuskapitaal olla aga väikene olnud ja jooksvaid tulusid ei ole jatkunud mitte üksi tee paranduste peale, vaid ka eksploateerimise kuludeks. Sellepärast olla tee sunnitud olnud ära kulutama otsekohe riigi rahasid, mis ta riigi lisamaksude näol reisijatelt ja prahiveost saanud, mis õieti tähendada otsekohest riigiraha raiskamist. Raudtee võlg riigile üleandmata jäänud maksudest tõusnud raudtee üleandmise ajaks 80 milj. margani. Samal ajal olnud raudtee tehniline seisukord täiesti

võimatuks muutunud niihästi veereva materjaali kui ka tee enese, samuti ka jaamehituste alal, nii et liikumine raudteel kardetavaks sai. Nii jäi riigile üle ainult kolm teed: kas lasta raudteed endiselt kõduneda ja sealjuures riigimaksudid, mis riigikassasse üle pidi antama, ära kulutada, ehk anda oma käest kümneid miljonisi tee remonteerimiseks, ilma kokkuleppeta tee omanikkudega või jälle osta tee välja. Loomulik on, et valitsus viimasele seisukohale asus, sest sellel läbi sai võimalikuks tee kordaseadmise ja ühtlasi ka liikumise korraldamine raudteel riigi ja rahva huvides. Nii olla kitsaropalise väljaostmine otse riiklistes huvides tarvilik olnud ja ei või objektiivselt valitsusele mingisuguseid etteheiteid sel puhul teha.

Hoopis teisiti on asjaolud väljaostu arvetegemise alal. Siin on terve hulk tülisüsimusi, nagu arvete õiendamine seltsiga endiste Vene valitsuse laenude alal, rubla kursi kindlaks määramine jne. Muidugi võib nendes küsimustes otse öeldult riigivõim omanikkude peale teatud survet avaldada, kuid siiski peab arvete õiendamine ja väljaostu korraldamine sündima teatud kokkuleppel omanikkude ja riigi vahel. Senini ei ole aga riigivõimu poolt kuuldavasti mingisuguseid otsuseid kogu asjas tehtud. Võttes raudtee oma valitsemise alla, on riik nähtavasti igasuguste edaspidiste arvete õiendamise rahulikult edasi lükkanud unustades ära, et seadus kohustab väljaostetava raudtee seltsi valitsust üldkoosolekut ära pidama väljaostust järgnevate küsimuste lahendamiseks ja ka oma kreditorisid välja kutsuma. Teiselt poolt aga on olemas terve hulk küsimusi raudtee operatsioonide alal, mis tarvitavad viibimata kokkulepet valitsuse ja raudteeomanikkude vahel. Pidi ometi tekkima, nagu teiste väljaostu operatsioonide kogemused näitavad, pärast raudtee üleminekut riigile terve hulk edasilükkamata nõudmisi raudtee vastu tema endise tegevuse ajal, nagu ülemäära makstud prahirahad, nõudmised kaduma läinud saadetuste eest, samuti ka mitmesugused nõudmised raudtee teenijate ja töliste poolt. Ei ole teada, kas valitsus praegu neid nõudmisi katab, kuid on arusaadav, et sarnaste nõudmiste lahendamine peab sündima kiires korras ja ilma edasilükkamata. Peale selle oli raudteel olemas teenijate pensiooni kassa, mille kapitaalid, nagu arvata võib, raudtee tegevuskapitaali hulka kuulusid. Selle kassa likvideerimine on samuti juba teenijate poolt päevakorrale võetud. Nii meie kaastööline.

Jättes täiesti kõrvale puhtjuriidilise küsimuse selle kohta, kuna väljaostu-õiguse tähtaeg kätte jõudis, missuguses küsimuses, nagu teada, meie naabrid lätlased hoopis teisel seisukohal asuvad kui Eesti, ei saa kuidagi märkimata jätta, et etteheide raudtee omanikkudele selles asjas, et nad raudtee valitsemist oma kätte ei ole võtnud ja selle korrashoidmiseks raha annud, täiesti teenimata on. Raudtee võeti teedeministri korraldusel omanikkudelt ära 22. juunil 1919. aastal ja tee valitsemine läks teedeministri kätte, kusjuures ministeerium raudteed käsitas, kui täiesti riigi varandust. Ülevõtmisel ei olla tehtud mingisugust akti ei selle üle, missuguses seisukorras tee üle võeti, ei ka selle üle kui palju kassades raha või ladudes tagavarasid oli. Hiljem selgus, et valitsus kohut palub tee üle hooletannet määrata. Tallinna-Haapsalu raudteekogu otsustas aga 30. det. 1919 valitsuse palvet tähelepanemata jätta, sest et seltsil oma volinik kohal on. Selle kohtuotsuse peale kaebas vabariigi prokuröör edasi, kuid vabariigi valitsus ei oodanud kaebtuse tagajärgi ära, vaid pani veebruari algusel 1920 kitsaropalise sekvestri alla, sest et temal peremeest ei olla, olgugi et kohus täiesti ümberpöörduvalt oli otsustanud. Nagu ennemalt, ei ole ka sekvestri valitsuse poolt raudtee ülevõtmisel mingisugust akti kokku seatud. Nii on riik 22. juunist 1919 peale kitsaropalist valitsenud kui peremees ilma et ta isegi raudtee ülevõtmisel mingisugust akti ja inventuuri oleks kokku seadnud. Oleks tõesti liig olema nõuda, et omanikud, kelle varandusega sedaviisi ümber käidi, selle varanduse kordaseadmiseks raha oleks andma pidanud.

Kui hiljem 1922. aastal küsimus tekkis raudtee üleandmise kohta tema omanikkudele, siis oli ministeerium sellega nõus, kuid nõudis ainult, et selts tõendus tooks, et temal võimalik on teed korda seada. Seltsi esitajate poolt anti seekord kindlustus, et nad kuni 200.000 naelsterlingit anda võivad. Ministri lubaduse põhjal töötati välja uue Eesti seltsi põhikiri, millele endine selts valmis oli teed üle andma. Kui põhikiri valmis oli ja tavalises korras kinnitatud ning avaldatud, seletati valitsuse poolt, et tarvis on raudtee üle hooletanne määrata selleks, et asutust luua, kes tee seltsile üle annaks. Seltsi esitajad vaidlesid hooletande asutamise vastu, kuid leppisid lõpuks hooletande nimetamisega, et mitte asjata sekeldusi sünnitada ja teed rutem kätte saada. Kuid niipea kui hooletanne, ilma

et seltsi esitajad selle vastu oleks väinud, ametisse määrati, hakati seltsi peakoosoleku pidamise lubaandmisega venitama, mis kestis kuni 1922. a. lõpuni. Viimaks lubati peakoosolek ära pidada 5. märtsil 1923. a. ja saadeti aktsionääridele vastavad kutsekirjad, kuid 16. veebr. teatasid hoolekandjad aktsionääridele, et neid peakoosolekule ei lasta. Meil on teadmata, missugused mõjuvad põhjused selleks olemas olid, kuid igatahes järgneb kogu sellest asjaajamisest täiesti selgesti, et seltsi esitajatel 1918. aastast saadik kõigi katsete peale vaatamata korda ei läinud teed oma kätte saada ja et see täiesti valitsuse meelevalla all on. Oleks täiesti üleliigne olema nüüd seltsi esitajatele etteheiteid teha, et nad raudtee kordaseadmiseks tarvilikka sammusid ei astunud ja teed oma korraldusesse üle ei võtnud. Ümberpöörduvalt, seltsi esitajad on kogu aja sellepärast vaeva näinud, et teed oma valitsemise alla saada, samuti ka

parandamiseks tarvilised rahasummad kindlustanud. Valitsuse teguviisis seltsi vastu võib aga tähele panna teatud järjekindlat sihtioont. Nimelt anti hiljem 200 aktsia omanikule, kellest kaks pealegi olid seltsi hoolekandjad, õigus seltsi üldkoosolekut kokku kutsuda likvidatsiooni komisjoni valimiseks ja neile 200 aktsia omanikule anti sellekohane luba välja selle peale vaatamata, et 1. okt. 1921. a. seaduse § 2 järele seltsi üldkoosolekut kokku kutsuda võidi ainult seltsi juhatuse valimiseks ja seltsi põhikirja registreerimiseks. Nii taheti nähtavasti seltsi teelt niisuguse lihtsنداتud likvideerimise kaudu kõrvaldada, et valitsus seda vabamalt väljaostu alal tegutseda võiks. Sellest ei tulnud aga midagi välja ja sellep. seisab valitsus endiselt lahendamata küsimise ees, kuidas seltsiga, mis vahepeal registreeritud on, väljaostu-arved õiendada. Riigi praeguse rahanduslise seisukorra juures on see igatahes kõva pätkel.

Eesti väliskaubandus esimesel poolaastal 1924. (milj. mrk.).

	Sissevedu			Väljavedu		
	1924. a	1923. a	+ —	1924. a	1923. a.	+ --
1. Tera-, jahv. vili, kartul, loomatoit .	1.040,4	478,2	+ 562,2	62,9	29,1	+ 33,8
2. Toiduained — karjasaadused . . .	4,1	2,5	+ 1,6	270,4	254,4	+ 16,0
3. Kala ja kalakaup	64,4	95,6	— 31,4	4,2	1,3	+ 2,9
4. Muud toidu- ja maitseain, piiritus ja joogid	509,0	577,3	— 68,3	17,3	84,6	— 67,8
5. Elusloomad ja linnud	0,2	2,1	— 1,9	29,4	64,4	— 35,0
6. Nahk, nahakaup ja muud loomasaadused	81,3	125,9	— 44,6	78,9	51,5	+ 27,4
7. Seemned ja elustaimed	130,5	12,7	+ 117,8	5,8	8,7	— 2,9
8. Puu- ja puutõõstussaadused . . .	8,9	25,2	— 6,3	631,2	382,7	+ 248,5
9. Paber, paberikaup ja trükitõõ . .	53,3	91,6	— 38,3	266,6	226,3	+ 40,3
10. Puuvill, lina ja muud kiained . .	452,7	375,5	+ 77,2	1.020,2	946,1	+ 74,1
11. Tekstiiltõõstussaadused	358,1	506,6	— 148,5	593,9	542,9	+ 51,0
12. Metallid	112,7	144,2	— 31,5	28,8	30,9	— 2,1
13. Metallkaubad	192,0	284,1	— 92,1	8,7	3,8	+ 4,9
14. Põllutõõmasinad ja riistad . . .	90,1	322,2	— 232,1	1,7	1,6	+ 0,1
15. Muud tõõ- ja jõumasinad, transportabinõud	313,3	527,2	— 213,9	21,1	10,0	+ 11,1
16. Instrumendid, aparaadid, laskeriistad	45,5	56,5	— 11,0	0,6	9,9	— 9,3
17. Kivid, mullad ja nende saadused .	57,5	90,2	— 32,7	61,9	20,2	+ 41,7
18. Kivisüsi, koks, põlevkivi	148,5	125,2	+ 23,3	—	—	—
19. Õlid, rasvad, vaigud ja nende saadused	178,5	201,9	— 23,4	0,7	1,2	— 0,5
20. Väetisained	46,3	28,4	+ 17,9	0,06	0,05	— 0,01
21. Keemiaained, värvid, apteegikaup .	186,9	131,7	+ 55,2	33,1	16,5	+ 16,6
22. Kunstikaubad, muusikariistad ja muud eelpool nimetatud kaubad	40,7	31,5	+ 9,2	0,7	0,6	+ 0,1
K o k k u	4.124,5	4.240,4	— 116,1	3 138,4	2.688,1	+ 450,3

Meie väliskaubanduse passiv-saldo poole aasta eest oli 935,9 milj. marka 1.552,3 milj. marga vastu 1923. aastal. Paranemine on üle 500 milj. marga. Nagu meil juba juhus oli märkida meie väliskaubanduse analiseerimisel viie esimese kuu eest, on sisuliselt paranemine veel palju suurem, sest et meie sisseveo koosseis muutunud on. Ainult läinud raske põllumajandusline aasta on meie väliskaubandusse augu lõõnud. Iseäranis rõõmustava nähtusena tuleb märkida asjaolu, et väliskaubanduse bilansi paranemine on sündinud peaaesjalikult väljaveo kasvamise arvel, mis kõige paremaid lootusi annab tuleviku jaoks.

Valuuta-turul sündis käesoleval nädalal järsk pööre. Juba eelmise nädala lõpul löid kursid mustal börsel kõikuma, see kõikumine muutus lausa langemiseks läinud nädala algul ja kolmapäevane börsi bulletin tõi suure üllatuse — senini märgiti selles ainult ostjaid, nüüd olid korruga ostjad kadunud ja ainult müüjad tervel liinil. Ainsa ostjana esines Eesti Pank — dollarite endise kursiga. See tuulemuutus pildistab muu seas selgesti erapankade ja mustabörse vahetõrke. Et ka ametlik börsi müügiseisukorda oli üle läinud, siis ei olnud kursidel enam pidu ja viimased paar päeva oli valuuta pakkumine paanikaline. Reedel otsid pangad valuutat eraviisil, makstes naelsterlingist 1875, kuna hiljem ametlik kurs kõrgemana märgiti — naelsterlingi tõusu mõjul dollari vastu.

Maha arvatud igasugused kuulujutud, mis viimasel ajal linnas liikusid, ja kurside peale oma mõju ei jätnud avaldamata, tuleb siiski arvata, et pööre valuutaturul mitte ainult mõõdamineva spekulatsiooni tuju saavutus ei ole. Raha ringvool on meil juba ammu alla 3 miljardi marga langenud, väliskaubandus on teel tasakaalu poole, viljasaagi lootused on head ja rigoors kreeditide poliitika, ühenduses valoriseerimisega, mis Eesti Pank ajab, ei jäta oma mõju avaldamata. Kreeditide järsk valoriseerimine on, mis kogu pöördele liig järsu ja spekulatiivse iseloomu andis, sest just spekulatsioonile on valoriseerimisega aknad, ukсед ja väravad avatud, kuna valoriseerimise raskus peaaesjalikult soliid ettevõtete peale langeb. Samm-sammuline ja ettevaatlikum talitusviis oleks siin vististi küll tervemaid tagajärgi annud.

Kahetsatunnilise tööpäeva küsimus töökonverentsil.

Valitsuste esitajate seletused.

M. Martina.

II.

Herra Stern, Tschechoslovakia esitaja ütles järgmist:

Tschechoslovakia on tööstuse maa ja Saksamaa naabrimaa. Meie oleme Washingtoni tööaja kokkuleppe juba kinnitanud, ja isegi, nagu hr. direktor ka oma aruandes tähendab, kaugemas ulatuses, s. o. mitte ainult tööstus ei kuulu selle alla, vaid ka kaubandus. Ja mina võin ütelda, et selle läbiviimine meil raskusi ei sünnitanud. Hoolimata majanduslistest raskustest, mis meil läbi elada olid, viidi tööaja lühendamise kõigest hoolimata läbi. Meil tuli raha kriisi läbi teha, mis suurema tööpäevuse sünnitas, nagu teised maad pärast meid selle all kannatavad. Hoolimata kõigest sarnastest raskustest ei leidnud 8-tunnilise tööpäeva vastased ometi poolehoidu. Õnnetuseks ei ole aga suuremad tööstusriigid veel mitte Washingtoni tööaja kokkulepet kinnitanud, mis tunnustab, et nende usaldus 10 aastase rahvusvahelise sobimuse vastu — kahjuks — suur ei ole. Aga rahvusvahelised kokkulepped ei pane ainult kohustusi peale, vaid annavad ka kindlustusi. Rahvusvahelisest lähtekohast hinnates ei või 8-tunniline tööpäev kellegile kahju teha, aga selle põhimõtte murdmine on rahvusvaheliselt majanduslise rahule kahjulik, veel enam aga ähvardab see klasside vahelist rahu igal maal. Nüüd on üks suurematest tööstusriikidest 8-tunnilisest tööpäevast loobunud. Kahtlemata saab see teistes maades halba mõju avaldama. Neile, kes Saksamaa sotsiaalselt langemist kardavad, on küll kinnitatud, et ainult ajutiselt tööaega pikendatavat. Saksamaa kannatab praegu rahaväärtuse ümberhindamise kriisi all, millest ta aga pea võitu saab. Aga sellega ühenduses olev tööpäeva pikendamine on teistes maades vähemalt halva kõlaga vastukaja välja kutsunud.

Saksamaal vaieldakse praegu selle üle, kas on loota, et tööpäeva pikendamine täielikult ja hästi sisseseatud tööstuses valmistuskulusid vähendab. Märtsikuul riigipäeval peetud läbirääkimistel juhtis riigipäeva liige Breitscheid tähelepanu selle peale, et Saksamaa oma tööaja pikendamise kavatsusega rahvusvahelise hädaohu

välja kutsuda võib, kui tema eeskuju kaugemale mõjub ja ka teistes maades töötingimiste halvendamise korda saata avitab. Kahtlemata on kindel, et niisugune eeskuju eriti sotsiaalpoliitiliselt kaugemale edenenud demokraatlikes maades väga halvasti mõjub. Kõigepealt tuleb kahetseda, et sellega usk ja usaldus rahvusvaheliste asutuste ja saavutuste sisse kõikuma võib hakata. Mina olen selles arvamises, et Euroopa majanduslisi küsimusi väga raske lahendada on, kui tähtsamad tööstusmaad mitte nõnda kaugemale ei jõua ja ühtlast tööaega maksuma ei pane. — Kõneleja lõpetab lootust avaldades, et asi selle poolest mitte enam ei halvene, vaid paraneb.

Saksa valitsuse esitaja, Dr. Leymann saab sõna ja seletab oma valitsuse nimel, et Saksamaal 8-tunniline tööpäev 1918. a. 23. nov. määrusega ka väikestes tööstustööstustes maksuma pandi ja kuni sügiseni 1923 läbi viidi. Mitmes tööstusharus on veel lühem tööaeg maksnud, näiteks mäekaevandustes 7 tundi. „Ma võin sellepärast kinnitada, et 8-tunniline tööpäev Saksamaal laiemas ulatuses läbi viidud oli, kui mitmel teisel maal —“ ütleb kõneleja. „Sügisel 1923. sattusime meie aga väga mitmesugustel põhjustel majandusliste muutuste keeru sisse. Ruhri maakonna valdamine oma järeldustega, kõrged raudtee veohinnad, rahaväärtuse kokkuvarisemine ja viimaks n. n. Micumi sobingud — viisid Saksa tööstuse kokkuvarisemise ligidale. Tööstus oli suremas. Kaubandus ja läbikäimine jäid pea täitsa seisma. Tööta tööliste arv tõusis ajuti üle 5 miljoni. Eriti tuntav oli süte puudus.“

Seda silmas pidades on Saksa valitsus otsusele jõudnud, et 8-tunnilisest tööpäevast vankumata kinnihoidmine võimalik ei olla. Mitmel puhul olla tööliste 1923. tööandjatega tööaja pikendamise suunas kokku leppinud. Mitmes tööstuses, näit. mäekaevandustes, klaasi- ja ehitustööstuses olla siiski 8-tunnilise tööpäeva juure jäädud.

„Kas majanduslistest raskustest võitu saada võimalik on —“ kõneleb hr. Dr. Leymann edasi — „ei ole muidugi teada — kindel; veel vähem on võimalik ette näha, kuidas vahekorrad siis arenevad, kui heakstegemismaksud täie raskusega meie peal lasuvad. 1923. a. tööaja seadus on ajutine- ja häda seadus. Olukorra parandamisega parandatakse ka seda seadust. Kuid millal sellega rehkendada võimalik on, seda ei tea Saksa valitsus praegu ette ütelda.“

Ta peab enese käed selles suunas täiesti vabaks jätma. Ma pean oma valitsuse nimel ka teada andma, et direktori aruandes leiduv väide, meie tööaega mingisuguse rahvusvahelise kontrolli alla panna, meile vastuvõetav ei ole. Niisugune iseseisvuse õiguste muudatamine (Eingriff) oleks meil, nagu igal teiselgi rahval väljakannatamata, eriti veel meeles pidades, et siin mingisuguse „sotsiaalse dumping'iga“ tegemist ei ole. Saksa riik asub parajal ajal ise tööaja seaduse muutmise juure. Ja sellejuures võtab ta arvesse teiste maade tööaja nõnda kuidas Saksa eluvid seda iganes lubavad.

Mina tahan herrade Mertens'i, Jouhaux ja Poultoni väidete kohta mõne märkuse teha. Meie majanduslise seisukorra paranemine ja meie kohuste täitmise võimalus nende koormatuste suunas, mis meile peale pannakse, on ainult siis mõeldav, kui meie rahvamajandus ülejääki annab, s. o. kui meie rohkem varasid valmistada suudame, kui me ise tarvitame. Sellejuures on meeles pidada, et me hulka tooresmaterjaali, mis meie tööstus vajab, nagu villa, puuvilla, vilja, tooresnahku jne. mitte ise ei soeta, vaid see tuleb väljast osta ja sisse vedada.

Majandusline ülejääk on saavutatav ühtpidi suurendatud valmistuse läbi, teistpidi oma rahva tarviduse piiramise läbi. Saksa rahva suurema hulga tarvidus —, kelle hulka ka n. n. keskkihid kuuluvad — on aga juba praegu kaugelt vähem kui kellegi teise rahva oma, nii et seda veel rohkem kokku suruda kuidagi võimalik ei näi. — Tahame meie aga majanduslist ülejääki saavutada, ilma milleta meil võimata oleks neid raskeid kohustusi täita, mis meile peale pannakse, siis on see ainult suurendatava valmistuse teel võimalik. Abinõud selleks on ühtpidi tööanduste tehnilise sisseade täiendamise kaudu ja teistpidi iga üksiku tööte o tihendamise kaudu. On isenesest mõistetav, et Saksamaal tehniliste valmistusvahendite täiendamise suunas head tahtmist ei puudu. Kuid sellel on oma piirid, ja nimelt takistab seda kapitaali puudus. Kuid asjatundjate ringkondade ühemeelne arvamine on see, et ka kõige täielikumate tehniliste valmistusvahendite abil ükski ometi võimalik ei oleks, ülejääki tarvilikus ulatuses saavutada, liiati veel ruttu saavutada. Selleks on vaja ka isiku töötegu tõsta, suurendada. Meiegi teame seda, et lihtne, shemaatiline tööaja pikendamine mitte igakord töötegu ei tõsta ja et mõnikord 8-tun-

nilise tööajaga nõndasama palju, ehk isegi rohkem valmistada võimalik on kui pikema ajaga. Kuid üleüldiselt, ilma erandita ei ole ju asi nõnda. Paljudel juhustel on just tööaja pikendamine see abinõu, mille abil töötegu kiirelt tõsta võib. Ma tuletan siin mäekaevanduste tööd meele. Asjatundjate arvates oleks ehk võimalik tehnilisi töövahendisi kasuga täiendada. Aga see oleks võimalik aastate jooksul ja nõuaks väga palju kapitaali (raha!). Aga me peame tööstuse kokkuvarisemisele ette jõudma, me peame püüdma, et töötegu ruttu tiheneks, kasvaks. — Meie senine tööaja seadus lubas aga väga raskelt tööaega pikendada. Isegi mõne ületunni puhul oli ametlik lubanõutamine mõõdapääsemata, jah, isegi niisugustel kordadel, kus ületunnid palgalepingutes ette olid nähtud. Sellepärast näis meil suurem seaduse paenduvus tarvilik, mis ühis-palgalepingutele suure vabaduse annab. See ongi uue tööaja seaduse tõsine tuum ja siht. Kuidagi viisi ei ole sellega tööaega üleüldiselt pikendada tahetud, ega taheta seda ka praegu. Ma olen — kõike seda, mis ma kuulnud olen, meele tuletades — ka selles arvamises, et meie tööaeg mitte teistsugune-, eriti aga mitte pikem ei ole kui teistel maadel. Teiste maade ühis-palgalepinguid uurides olen ma selle arvamise omanud.

Nagu Teie kuulsite, on minu valitsus oma algatusel valmis tööaja seaduse uuesti korraldamise juure asuma, niipea kui olud võimaldavad. Mina lõpetan sooviga, et see aeg õige ligidal oleks.“

Kõnelejaale avaldatakse mitmelt poolt kiitust.

Sõna saab Dr. Joaquim de Aguiar Costa Pinto, Brasiilia tööandjate esitaja. Kõneleja ütleb:

„Konverentsi üks suurem headest külgedest on see, et maade esitused siin üheskoos töötavad ja vastakute tundma õpivad, missugused töötingimised siin ja seal valitsevad ja et valitsuste-, tööandjate- ning tööliste esitajad kõrvuti sellest tööst osa võtavad. Sellepärast tahan mina ka Brasiilia suunas mõne sõna ütelda. Brasiilias tehakse päevas ainult 8 tundi tööd. Kõik ei ole meil veel sellekohast üleriiklist seadust, vaid kohalised seadlused ja määrused on olemas, nagu ka juba üsna kaugelgi arenenud seaduse eelnõu. Tööliste ja tööandjate vahel on 8-tunnilise tööpäeva põhimõtte alusel kokku lepitud. Mõningad erandid on olemas, mis tööliste

otsustel rajavad. Brasiilia tööandjad on ühenduses töölistega ja neil on teada, et niihästi oma-maa-, nagu ka sisse rännanud töölisel Brasiilias heameelega isegi 12 tundi päevas töötavad, kui nad ületundide tasuks 30, 50 ehk 100% rohkem palka saavad. Seda teades anti tööandjate poolt liidukongressile eelnõu sooviavaldusega, meestöölisi üle 8 tunni tööd teha lubada — teadagi mõõduka lisatasu eest. Meie, tööandjad, oleme selles arvamises, et töölistele, kui nad seda tahavad, peaks kauem tööd teha lubama. Majandusliselt võib see neile kasulik olla. Võidaks arvata, et tööandjad surve abil töölisi üle 8 tunni tööle sundida võiksid. Aga Brasiilias, mis Euroopaga vaimliselt väga sugulane on, valvab riikline valveasutus ja takistab sellisarnast tegevüüsi. Mina kinnitan tööliste esitajatele konverentsi liigetele, et meie töölisel, kes üle 8 tunni töötavad, seda vabalt, oma tahtmisel teevad.“

Brasiilia tööandjate esitaja kõne ei jätnud seda muljet, et seal tõepoolest ainult 8 tundi päevas tööd tehtaks! Paljuenam näib, et ka seal tööaeg seaduslikku korraldamist alles ootab.

Järgmisel päeval, 25. juunil, sai selles küsimuses esimesena sõna Saksa tööliste esitaja herra Hermann Müller, kes muu seas ütles:

Mina võin heameelega kinnitada, et direktori aruanne Saksa olusid õieti tabab. Ka see on õige, mis Saksa valitsuse esitaja eila ütles, et Saksamaal kuni novembrikuuni 1923. kaheksatunniline tööpäev maksev oli.

Juba enne Washingtoni tööaja kokkulepet oli meil 8-tunniline tööpäev käes. Kaevanduste töölistel oli 7-tunniline tööpäev.

Üks Preisi kuningas olla kord ütelnud, et Jumal oma abiga ikka tugevama sõjaväe pool olla... Meie, Saksa töölisel, peame aga tunnistama, et mitte ainult Jumal tugevama poole ei hoia, vaid ka Saksa valitsus. Sügisel 1923. asus Saksa valitsus kapitaali poole ja laseb ennast nüüd sealt juhtida.

Ka mina ei salga, et Ruhri maakonna valdamine Prantsuse vägede poolt meie majanduselu hoopis sassi ajas. Neid olusid ettekäändeks võttes laskis valitsus ajutiseks maksma pandud 8-tunn. tööpäeva seaduse maha jooksta. Herra Dr. Leymann ütles eila, olnud vaja seda seadust paenduvamaks muuta ja tööaja äramäära-

mist ühis-palgapingute asjaks jätta. Kuid – tähtis on, millal sellele äratundmisele jõuti! Saksa valitsus leidis selleks paraja aja, kus ametiühisuste rahalaekad margaväärtuse hävinemise tõttu tühjad olid ja kus töölisel vastupaneku võitluse peale sellepärast mõelda ei võinud. Nõnda langes siis tööaja äramääramine tööandjate võimkonda... Tööandjad asusid tervel liinil võitlema ja osalt püüdsid nad pikemat tööaega maksmata panna, kui enne sõda.

Küll on tänagi veel maksev 1918. aasta novembri kokkulepe tööliste ja tööandjate organisatsioonide vahel, mis Saksa töölistele juba enne 8-tunnilise tööpäeva seadlusi selle tööaja kättesaadavaks tegi. Kuid ettevõtjad seda enam ei täida.

Juba mõne aja eest hakkasid nemad kinnitama, et 8-tunnilise tööpäevaga võimalik ei olla tarvilikku kaupade hulka valmistada... Kahtlemata on tööpäeva pikendamine selleks kõige odavam tee. Üksikutel kordadel võib see ka ainus tee olla. Aga siin on meil jäädava kavatsusega tegemist. Selle asemel, et oma ettevõtteid tehniliselt täiendada, ajakõrgusele viia, asuvad nemad tööpäeva pikendama. Kartelli poliitikat ajades on nende pilk nüridaks kullunud, pealegi kuna raha väärtuse langemise ajal „äri teha“ kerge asi oli. – Saksa töölisel teavad väga hästi, missuguse surve all Saksamaa kannatab ja et meie valmistusprotsess äärmise pinevuse all varasid looma peab. Sellepärast ei ole meie ka kunagi kurdid olnud, kui meiega on nõupidada tahetud. Ka Washingtoni tööaja konventsioon võimaldab erandisi 8-tunnilise tööaja kestel. Nõnda kaugele minna meie ei keeldu. Aga kaugemale me heaga ei lähe. Meie hoiame 8-tunn. tööpäevast kinni. Ja oma hinges mõistame meie ettevõtjate teo täiesti hukka, et nemad ametiühisuste ainelist nõrkuse silmapilku oma plaanide läbiviimiseks kasutada tahavad.

Ainult siis on pikemast tööajast kasu, kui tööline vabatahtliselt, heameelega kauem tööd teha tahab. Kui aga töölisel pikem tööaeg vägise peale surutakse, siis teeb tööline ainult sunniivisiil tööd; siis ei anna tema töö seda viljakust, mida tööandja ootab. Ja – tööline laseb ennast sundida ainult nõnda kaua, kui ta nõrk on. Niipea kui ta tunneb, et tal vastupaneku jõudu on, paneb ta vastu. Ja varem ehk hiljem on meil see aeg käes, kus töölisel tööpäeva pärast uuesti ja kibedalt võitlusesse astuvad, nii et ettevõtjad ja valitsus aru saama peavad, et nende praegune talitus-

viis majandusele kahjulik oli. Mäetööliste võitlus oli ainult eelmänguks.

Meil ei ole ka mingit põhjust sellega leppida, et heakstegemismaksude koorem tööliste õlgadele veeretatakse, kuna ettevõtjad rohkema tööte o arvel endid ainult rikastavad.

Nüüd aga tahan ma oma sõpradele Mer-tensile ja Poultonile jälgides ka teiste maade suunas paar sõna ütelda. Ma ütlen, kui avaliku arvamise rahvusvaheline silm, mis Saksamaad nii tähelepanelikult jälgib, omal maal teravamalt ringi vaataks, siis näeks ta, et ka seal kõik mis hiilgab, kuld ei ole, ja et sealgi tööaegu leidub, mis Saksa tööaegadele väga sarnased on.

Saksamaal oli kaheksatunniline tööpäev ja sellest peeti kinni – hoolimata ränkade heakstegemismaksudest. Kui teised maad 8-tunnilise tööpäeva nõndasama kindlalt maksmata oleksid pannud, ei oleks Saksa ettevõtjatel asja olnud näidata, et teisel pikem tööaeg maksab. „Halb eeskuju rikub head kombel!“ Sedasuurem on aga minu rõõm Prantsuse tööministri, herra Justin Godard'i seletuste puhul. Mina loodan, et ka Inglise valitsus sellesarnase seletuse ette kannab, ja oleksin soovinud, et Saksa valitsuse seletused rohkem vastutuleliku vaimu oleksid sisaldanud.

Saksa tööline on kaitseseisendile sunnitud. Heaga meie 8-tunnilist tööpäeva käest ei anna. Kus me aga taganema pidime, seal toome ta enestele jälle tagasi, niipea kui aeg selleks soodne on. Olgu rahvahääletamise teel, nagu kavatsusel on, olgu võideldes. Tagasi me 8-tunnilise tööpäeva igatahes saame, ja siis ei lasse me seda enestelt enam ära võtta.

Meie oleme kindlad selles, et see ka Saksa tööstusele ainult kasuks tuleb. Lühem tööaeg kihutab tööndusi, oma tehnilisi töövahendisi täiendama, millega töö viljakus tõsiselt ja kestvalt tõuseb.

Heakstegemise asjus ainult mõni sõna. Saksa töölisel tervitavad heameelega seda, et nüüd näib nagu oleks viimaks ometi maailma rahu tee leitud. Saksa töölisel on asjatundjate arvamise vastuvõetavaks tunnistanud. Meie usume, et nüüd viimaks kindlam, julgem olukord maksmata pääseb. Meie loodame, et kõiksugu vahelesegamiste aeg lõpuks mööda on, mis Saksa majandust seni halvasti ja Saksa sotsiaalpoliitikat teelt kõrvale kiskus.

Revolutsiooni järel võiksime sotsiaalpoliitika alal palju rõõmustavat näha. Me saime 8-tunnilise tööpäeva ja tööndus-

nõukogude seaduse, mis tööliste mõju tööandmistes märksa suurendas. Asunduste juureloomises jõudsime edasi, tööta tööliste eest hoolekanne ja palju muud kutsuti ellu. Tööliste kinnituseadusi parandati. Raskejalgete- ja emade kinnitus ulatati kõigi vaesemate juure. Sotsiaalpoliitilist edu võis igal alal märgata. Aga takistused ja raskused kasvasid heakstegemise ja igasugu pantmaksu koormatustega, kuni sotsiaalpoliitikas seisak kätte jõudis ja tagurlus oma pea üles tõstis. Ruhri maakonna valdamise andis viimase hoobi selle suunas.

Nagu 8-tunn. tööpäeva asi-, nõnda on ka tööliste kinnitamine languse teele sattunud. Rahvapärtuse langemise tõttu oli ainult äärmiste raskustega võimalik kinnituskassadel elu sees hoida. Nende kannatused ja hädad olid otse kuulmata, kes endid sotsiaalkinnituste peale toetama pidid... Sageli jäid abirahad väljavõtmata, sest et uulitsatee sõit rohkem maksis, kui nädalavõi kuu abiraha suur oli... Kaheksatunnilise tööpäeva kaotusega langesid ka palgad. Suurem osa töölisi jäi tööta, toetusraha oli äärmiselt väike, kinnituskassad jäid tühjaks. Paljud töölised kaotasid usu noore demokraatliku vabariigi sisse... Kuna Daani-, Inglise- ja Prantsuse parlamendivalimised rõõmustaval viisil edasi viisid ja maailma rahu kindlustada tõu'avad, läksid meie valimised taguruse tähe all. Need olid meeletel nälgivad töölised, kes viimaste valimiste aegu maru-rahvuslaste juure üle jooksid, ja kes viletsuse survele kommunistide juurest abiotsima läksid. Mõlemad on aga vabariigi ja rahu vaenlased.

Muidugi teada, et kõike seda sotsiaalpoliitika kokkulangemisega ühendusse liita ei saa, see on aga kindel, et Saksa sotsiaalpoliitika kokkuvarisemine ka mujal halva mõju avaldab. Ja sellepärast on arusaadav, et kogu maailma töölised Saksamaa sündmuste arenemiskäiku jälgivad ja et nad meid avitada sooviksid. Ja sellest on ka minu sõbra J o u h a u x ettepanek rahvusvahelise töö-organisatsiooni nõukogule, mida

tööliste esitajate grupe ühemeelselt toetab, arusaadav, et nõukogu kaalumisele võtaks, kuidas heakstegemiskomisjoni tähelpanu selle peale pöörata, et tema Saksamaalt nõutava heakstegemispoliitika juures mees peaks, kui tõsiseid tagajärgi see rahvusvahelises elus esile tuua võib. Meie — Saksa töölised — oskame seda hinnata ja tervitame seda rõõmuga.

Nõndasama heameelega tunnistan mina, et hr. Justin Godard'i teadaanne selles suunas teatava avarama väljavaate avab.

Ka mina pöoran nõukogu poole, ja selles asjas Dr. Leymanniga täitsa kokkukõlas. Nagu temä, nõnda palun ka mina, et rahvusvaheline tööorganisatsioon väliseid mõjutegurisi Saksamaa suunas heale juhtida püüaks. Kuidagi ei võiks aga sellest juttu olla, Saksamaad mingisuguse eri kontrolli alla panna. Niisugune valve oleks Saksa töölistel ainult siis vastuvõetav, kui ka kõik teised maad selle alla kuuluksid.

Herra direktor võib ütelda, et tema niisugusest valvest ei ole kõnelenud. Kuid ometi on tema sõnu nõnda mõistetud, ja see peaks temal mõtelda andma. — Kui välised mõjutegurid Saksamaa vastu heatahtliku seisukoha võtavad, siis paraneb ka Saksa sotsiaalpoliitika. Selle eest hoolitsevad siis juba Saksa töölised. Ja kui heakstegemismaksude juures Saksa töölisi mees peetakse, siis tähendab see ka teiste maade tööliste kaitset.

Ei ole ühelgi maal suuremat vara, kui rahva tööjõud. Ja iga maa kaitseb ainult oma enese kasusid, kui ta oma rahva tööjõudu kaitsta ja hoida oskab."

Kiiduavaldused.

Bibliograafia.

Toimetusele saadetud kirjandus.

„Kasvatus“ nr. 7 juuli 1924.

„Eesti Politselleht“ nr. 29 (137) — 1924.

„Majaomanik“ nr. 30.—1924.

„Sõdur“ nr. 31.—1924.

„Ühistegevusleht“ nr. 7. — juulil 1 24.

Kroonika.

Eesti.

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga.

Aprillikuul on Eestist raudteed mõõda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportkaupe.

163 vagunit paberit ja 24 vag. tsellulooset. Kokku 187 vagunit kaupasi ja 13 vagunit viljakaitse uksti (raudtee oma laadimise materjaal).

2. Transiitkaupe.

13 vagunit paberit, 34 vag. segakaupa, 3 vag. kalarasva, 32 vag. tsellulooset, 8 vag. võitünni laudu,

2 platvormi aurukallaid, 1 vag. mootorjalgrattaid, 1 vag. kivilõhkumise masinaid, 4 vag. masina osasi, 2 vag. pipari, 6 vag. kohvi, 12 vag. kakaod, 4 vag. ristikhelina seemet, 5 vag. raudtorusi, 7 vag. terasraali, 2 vag. puuvillalõngu, 2 vag. villaseid lõngu, 2 vag. tuuleboisi, 4 vag. lubja, 1 vag. lebidaid, 3 vag. puuõli, 3 vag. terpeniini, 5 vag. garpiust, 1 vag. aniliinvärve, 13 vag. parkimise ekstrakte, 2 vag. parafiini ja 1 vagun isolatorisi.

Kokku 174 vagunit kaupe.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaal raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

131 vagunit takku, 270 vag. rukist, 28 vag. asbesti, 103 vag. loomatoidukooke, 22 vag. vikki, 10 vag. ube, 48 vag. erineid, 41 vag. läätsed, 226 vag. linu, 27 isisterni petroleumi, 3 vag. linaräbalaid, 1 vag. pruugitud majakraami, 4 vag. linatööstuse jäätiseid, 43 vag. tatraid, 102 vag. nisukliisi, 16 vag. linaseemneid, 2 vag. soolikaid, 2 vag. nahku, 1 vag. odre, 4 vag. oravanahku, 3 vag. segakaupa, 2 vag. linnusulgi, 39 vag. sigurisi, 1 vag. hobusejõhve ja 1 vagun vanu pastlaid.

Kokku 1130 vagunit kaupe.

Maikuu jooksul on Eestist raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaal saadetud:

1. Eksportkaupe.

138 vagunit paberit ja 13 vagunit viljakaitse luukisi (raudtee oma laadimise materjal).

2. Transiitkaupe.

7 vagunit tulekindlat savi, 2 vag. boorhapet, 18 vag. võitfündri osasi, 4 vag. saahu, 136 vag. segakaupa, 14 vag. tsinkplekki, 2 vag. lennumasina osasi, 2 vag. töstemasinaid, 14 vag. elektrivoolumõõtjaid, 31 vag. masinaid, 65 vag. heeringaid, 1 vag. gummi arabicumit, 1 vag. vikaatsi, 26 vag. traktorisi, 7 vag. raudkatlaid, 50 vag. nahaparkimise ekstrakti, 13 vag. kohvi, 20 vag. keemilisi aineid, 3 vag. autosi, 1 vag. veemõõtjaid, 11 vag. aniliinvärve, 3 vag. linaseemet, 3 vag. rasva, 19 vag. garpiust, 1 vag. kiirtrüki presse, 2 vag. villaseid lõngu, 7 vag. teed ja 3 vag. jalgrattaid.

Kokku 466 vagunit kaupe.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaal raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

561 vagunit rukist, 19 vag. nisukliisi, 47 vag. loomatoidu kooke, 2 vag. erineid, 7 vag. läätsed, 80 vag. linu, 33 isisterni petroleumi, 13 isisterni masuuti, 8 vag. asbesti, 23 vag. sigurisi, 14 vag. odre, 1 vag. vikki, 2 vag. segakaupa, 44 vag. takku, 1 vag. ube, 13 vag. räbalaid, 2 isisterni masinaõli, 10 isisterni naftat, 1 vag. linnusulgi, 1 vag. hobusejõhve, 1 vag. Jänesnahku, 4 vag. linaseemne kooke, 72 vag. tatraid, 1 vag. loomanahku, 2 vag. võid, 1 vag. linatööstuse jäätiseid.

Kokku 963 vagunit kaupe.

Juuniku jooksul on Eestist raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaal saadetud:

1. Eksportkaupe.

95 vagunit paberit, 1 vagun majakraami ja 31 vagunit viljakaitse luukisi (raudtee oma laadimise abinõud).

2. Transiitkaupe.

20 vagunit heeringaid, 5 vag. kaittorusi, 15 vag. segakaupa, 3 vag. võitfündri osasi, 6 vag. aniliinvärve, 8 vag. koorelahutajaid, 4 vag. masina osasi, 2 vag. parafiini, 1 vag. tsinki, 1 vag. turbiini, 2 vag. lennukite mootore, 2 vag. sigaretpaberit ja 2 vag. koorelahutajaid.

Kokku 71 vagunit kaupe.

Sama kuu jooksul on nõukogude Venemaal raudteed mööda Valga ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

969 vagunit rukist, 80 vag. odre, 35 vag. linu, 3 vag. räbalaid, 6 vag. loomanahku, 2 vag. loomatoidu kooke, 34 vag. tatraid, 7 vag. takku, 26 vag. Siberi koorevõid, 5 vag. asbesti, 1 vag. erineid, 5 isisterni naftaõli, 2 isisterni petroleumi, 2 vag. oravanahku, 1 vag. kaeru, 1 vag. väljanäituse kraami, 1 vag. läätsed, 26 vag. kaitse, 1 vag. loomasarvi, 1 vag. arstirohte, 40 vag. sigurisi, 1 vag. põlluheina-seemneid, 1 vag. segakaupa, 3 vag. linnusulgi, 1 vag. linatööstuse jäätiseid ja 3 vagunit mitmesuguseid seemneid.

Kokku 1257 vagunit kaupe.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaaga.

Aprillikuul on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

35 vagunit isementi, 19 vag. elusloomi, 24 vag. segakaupa, 1 vag. kaitse, 3 vag. Tartu „Pain Normal“ vabriku küpsetatud teraleiba, 7 vag. puuvilla kaupa, 1 vag. lokomobiili, 1 vag. vikiseemet, 1 vag. masina osasi, 1 vag. purjeriit, 1 vag. värsket kala, 1 vag. vanu kasukaid, 3 vag. transiitkaupe, 1 vag. vasikanahku, 5 vag. hobusiega, 2 vag. timutiseemet, 2 vag. pleknõusi ja 3 vagunit tubakavarsi.

Kokku 113 vagunit kaupa.

Sama kuu jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Valga jaama kaudu Eestisse tulnud:

9 vagunit odre, 19 vag. suhkrut, 4 vag. klaaspudelisi, 2 vag. raudteoseid, 1 vag. nisukliisi, 2 vag. muste erineid, 2 vag. puust toole, 34 vag. segakaupa, 9 vag. linaseemneid, 5 vag. erineid, 7 vag. seemnevilja, 3 vag. paberit, 4 vag. heeringaid, 1 vag. vikki, 2 vag. sibulaid, 35 vag. kaeru, 3 vag. rauda, 5 isisterni bensiini, 1 vag. puutõrva, 1 vag. ube, 2 vag. emailleeritud malmipotte, 1 vag. ahjupotte, 1 vag. linaseemne kooke, 17 vag. rukist, 1 vag. korgipuud, 1 vag. villast lõnga, 1 vag. takku, 4 vag. vedrukked, 2 vag. raud naelu, 4 vag. kukuruust ja 4 vagunit tuulutusmasinaid.

Kokku 187 vagunit kaupe.

Maikuu jooksul on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

85 vagunit isementi, 23 vag. segakaupa, 2 vag. kalu, 4 vag. puuvillast riidet, 6 vag. hobuseid, 6 vag.

elus sarvloomi, 2 vag. raudteoseid, 1 vag. lamba nahku, 3 vag. vasikanahku, 1 vag. ristikkeina seemel, 1 vag. transiitkaupe, 1 vag. laudu, 2 vag. Tartu „Pain Normali“ vabriku küpsetatud teraleiba, 1 vag. vaskteoseid, 1 vag. aurukailaid, 1 vag. kartulaid.

Kokku 140 vagunit kaupe ja 1 vagun surnuga.

Sama kuu jooksul on raudteed m dda Valga jaama kaudu L timaalt Eestisse tulnud:

38 vagunit segakaupa, 54 vag. kaeru, 8 vag. odr. 2 vag. linu, 6 vag. heeringaid, 1 vag. pappi, 5 vag. suhkurt, 3 vag. p llut driistu, 1 vag. hobuseid, 1 vag. raudkruiisi, 1 vag. heinu, 1 vag. takku, 3 vag. raudkaupe, 3 vag. vedru kkeid, 1 vag. linnakseid, 1 vag. sibulaid, 1 vag. paklaid, 1 isistern petroleumi, 1 vag. erneid, 1 vag. nahku, 1 vag. tuulamismasinaid, 2 vag. linaseemneid, 1 isistern bensliini ja 1 vagun graniitkive.

Kokku 138 vagunit kaupa.

Juuniku jooksul on raudteed m dda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

43 vagunit tsementi, 2 vag. värsket kala, 10 vag. segakaupa, 3 vag. Tartu „Pain Normali“ vabriku küpsetatud teraleiba, 8 vag. elusloomi, 4 vag. elus sigu, 3 vag. vasikanahku, 2 vag. hobuseid, 1 vag. aurukailaid, 2 vag. majakraami, 2 vag. puuvillast vatit, 1 vag. vineerkarpe ja 2 vagunit tubakavarsi

Ametlikud teated kaubandust stusministeeriumilt.

Läti.

Läti raudteede rahaline tegevus. Vastandiks meie raudteedele, on Läti raudteed aasta aastalt paremate tagajärgedega t otanud, mida näha alljärgnevast tabelist (summad lat ides):

Aasta	Tulud	Kulud	Kasu + kahju
1919/20.	3.117.644	5.516.274	— 2.398.630
1920/21.	11.422.876	11.921.363	— 498.487
1922/22.	15.891.533	12.566.219	+ 3.325.314
1922/23.	26.714.210	22.542.866	+ 4.171.344

Daani.

Väljamaa p llumajandusliste delegatsioonide külaskäigud Daanis ja Daani avalik arvamine nende kohta. Nagu teada, käib Daanis palju väljamaa p llumajandusliste delegatsioonide, kes kõik võimalikult laias ulatuses Daani põllumajanduse korraldusega tutvuneda tahavad, ning nende hulgas ei puudu ka piiririkke omad. T nini on neid delegatsioonide Daanis lahkesti vastu võetud ja neile paljugi näidatud, mis just mitte daanlaste eriline ärisaladus pole. See lahkus v draste delegatsioonide vastu ei meeldi aga mitte kõigile Daani ringkondadele, ning aegajalt tulevad kuuldavale hääled, mis teda kibedasti arvustavad. Nii kirjutas hiljuti keegi advokaat Chr. Frederiksen „Berl. Tidende’le“, et Daanis sugugi soovivat pole igasuguseid väljamaa põllumajandusl. delegatsioonide nii lahkesti vastu võtta ja neid Daani põllumajanduse korraldusega tutvustada. V ljamaalased

 ppida niimoodi daanlaste meetodid ära ja korraldada nende järele oma põllumajandust, mis Daani omaga ilmaturul v istlema hakkab. Seep rasti soovitas hra F., et v ljamaalastele mitte ei lubataks Daani põllumajanduse meetodidega tutvuneda. Eriif oli F artiklil sihitud Nõukogu. Vene põllumajandusl. delegatsiooni külaskäigu vastu. F. artikkel äratas tähelpanu, ning „Berl. Tid.“ saatis oma kaast lilised koost ttavate Daani põllumeeste t hisuste sekretäri O. Himmelstrup’i ja p llut dministrit K. Bording’i usutlema ja neilt küsima, mis nad kõnes oleva küsimuse kohta arvavad. Mõlemad arvasid, et pole mõtet väljamaa põllumajandusl. delegatsioonide külaskäikude vastu võitlema hakata, sest kui väljamaa tahab Daani põllumajanduse korraldusega tutvuneda, siis oskab ta selleks ikkagi teid leida. Seep rasti on parem, et ta seda ametliste delegatsioonide kaudu teeb, sest siis on daanlastel ikkagi võimalus kontroleerida, et v ljamaalased ainult sarnaseid teateid saavad, milliste avaldamine Daani  rilitsele huvidele kahju ei tee. Ka on sarnaste delegatsioonide külaskäigud tihti sissejuhatuseks Daani saaduste v ljaveole teistesse maadesse, sest delegatsioonid tutvunevad siin Daani sugukarjaga ja p llut dmasinataga ning soovivad neid pärast oma maade p llumajandusringkondadele. Lõpuks ei või Daani keelduda väljamaa delegatsioonide vastu v imast juba sel põhjusel, et väljamaa siis keeldub Daani omasid vastuv imast.

Valuutakriisi  mber. Daani krooni kurs on viimase poolteise nädala jooksul kaunis stabiilne olnud ja isegi natuke t ysunud. Nii oli naelsterling 12.7 Dkr. 27.18, 15.7 Dkr. 27.16, 18.7 Dkr. 27.15 ja 22.7 Dkr. 27.20, kuna dollar samadel päevadel Dkr. 6.24, Dkr. 6.22, Dkr. 6.22½ ja Dkr. 6.20 oli. Seda seletatakse seega, et meeelolu rahaturul, mis hiljutise krooni langemise esimestel päevadel t ge paaniline oli, n ud jälle rahulikumaks muutunud, kui ka asjaoluga, et viimane valuutatagavarade lugemine rahuldavaid tagajärgi andis: Daani valuutatagavarad on 31-st märtsist saadik, millal esimene lugemine oli, kaunis väikese summa võrra vähenenud (575 miljoni Dkr. pealt 535 miljoni peale). Ka ei ole valitsus uue suurema v lislauenu vastu, mille tegemist rahandusringkonnad soovivatud, ning ka see asjaolu mõjub rahaturu meeelolu peale rahustavalt. Isegi suurema Daani erapanga „Diskonto- & Revisionsbank“ maksuv imetuks jäämine (sellest pikemalt allpool) läinud nädala lõpul ei kutsunud nimetamisv  rilit krooni kursi langemist esile.

Valuutan ukogu, mille asutamisest majand. teadetes 7-st skp. teatatud, pidas 17. skp. oma esimest koosolekut. Selle avas nõukogu esimees kaubandus- ja t stusminister ( hflasi ka peaminister) Stauning kõnega, milles ta ütles, et valitsusel uue v lislauenu tegemise vastu midagi ei ole, kui ühes seega tarvitusele võetakse abinõud, mis valuutakriisi p hjusteid kõrvaldada võivad. Sarnaste abin udena soovitas ta krediidi andmise piiramist ja diskontoprotsendi kõrgendamist. P llumajandusele tarvilikkude tooresainete sissevedu ei võivat mitte piirata, sest Daanile olla väga t hitis, et tema põllumajandussaaduste toodang võimalikult suur oleks. Mitteh datarvilikkude artiklite impordi aga olla vaja piirata — kas maksude läbi igasuguse luksustarvituse peale ehk jälle tollimaksude kõrgendamise läbi. M. s. kriipsutas ministri eriif alla seda imelist nähtust, et krooni viimase suure langemise esimestel päevadel väga vähe v livaluutat turul oli, ning teda järsku suurel hulgal pakuma hakati, kui ta kursid juba kõrgemale t ysunud olid. — 18. ja 22. skp. pidas valuutan ukogu jälle

koosolekuid, millistel välislaenu tegemise ja sisseveo piiramise küsimusi arutatud. Missuguseid abinõusid nõukogu valuutakriisi lahendamiseks soovitada otsustanud, pole tänini veel avalikkusele teatatud.

Uued seadused ja määrused.

Põllutööstusministri määrused piimasaaduste väljaveokontrolli teostamiseks on avaldatud „R. T. nr. 98/99-1924. a.

Teated ettevõtete tegevusest.

Puutööstuse a/s. „Narova“ (põhikapitaal Mk. 40.000.000) on oma läinud tegevusaasta kahjuga Emk. 15.972,9 tuh. lõpetanud. Äriseis 31. dets 1920. a. Emk. 119.230,8 tuh. Tähtsamate arvete seis oli (Emk.): liikuv ja liikumata var. — 55.189,8, debitorid — 18.09,8, materjalid — 26.438,0, kreditorid ja vekslid — 77.991,9.

A/s. „Räpina paberivabrik“ (aktsiakapitaal Mk. 12.618,3 tuh) on oma läinud tegevusaasta kahjuga Emk. 4.297,4 tuh. lõpetanud. Äriseis 31. dets. 1923. a. Emk. 44.633,6 tuh.

Nahatööstuse a/s. „Unioni“ läinud tegevusaasta lõppes puhtakasuga Emk. 5.991,3 tuh. Äriseis 31. dets. 1923. a. Emk. 157.965,8 tuh. Tähtsamate arvete seis oli (tuh. Emk.): kassa ja jooksvad arved 1.139,2, liikuv ja liikumata varandus — 28.605,3, valmis- ja poolvalmissaadused, tooresained ja materjalid — 77.169,5, debitorid — 47.098,7, kapitaalid — 43.687,4, kreditorid — 107.742,4.

A/s. „Helios“ (aktsiakapitaal Mk. 16.000.000) on oma läinud tegevusaasta kahjuga Emk. 3.346,2 tuh. lõpetanud. Äriseis 31. dets. 1923. a. Emk. 34.653,9 tuh. Tähtsamate arvete seis oli (tuh. Emk.): liikuv ja liikumata varandus — 7.112,6, kaubad — 14.324,7, debitorid — 5.139,1, kreditorid ja vekslid — 15.127,6.

Uued aktsiaseltsid ja osaühisused.

A/s. „Helios“. Tegevusala: Tartus asuva arstirohu- ja tulumaitede kasvatamise o/ühisuse „Heliosi“ tegevuse jätkamiseks ja laiendamiseks — arstirohu- ja tehniliste taimede kasvatamine, ümbertöötamine, keemia-farmatsöötiliste preparaaside valmistamine, apteegija kosmeetikaainetega kauplemine. Asutajad: Adolf Kessler, Juhan Sisask, Aleksander Imelik, Eduard Olest ja Aleksander Paldrock. Põhikapitaal: Mk. 16.000.000 mis jaotatud 1.600 akts 4 Mk 10.000.

(R. T. nr. 100-1924. a.)

Ärikalender.

16. augustil.

Tallinna keemiateshas „Richard Mayer'i“ aktsionäride II otsusevõimeline korrallne peakoosolek kell 1 päeval Eesti-Prantsuse Panga ruumides, Pikk tän. nr. 11.

Tähtsamad enampakkumised.

Metsade peavalitsuse tööstusosakond (Tallinn, Toomkiriku pl. nr. 3), suusõnalisel, 12. augustil s. a. kell 12 päeval — 260 standarti laudu.

Isiklikud teated.

Abielu varanduste lahutamise lepingud. Semjon Ilarioni p. **Kusnetsov** ja Tatjana Aleksandri t. **Kusnetsov**, sünd. Aleksandrova; Johannes Gottlieb'i p. **Meinhardt** ja Alma Hansu t. **Meinhardt**, sünd. Müllerdorf; Mihkel Jaani p. **Lindenbaum** ja Leena Jaani t. **Lindenbaum**; Aleksander Kustase p. **Ermann** ja Elisabeth Jüri t. **Ermann**, sünd. Feldmann. (R. T. nr. 98/99-1924.)

Kaubalaadimised riigi raudteel.

Üksikutele nädalatel on meie era-kokkuvõtte järele riigi laiaroopalisel raudteedel kaupe laaditud järgmisel määral (vagunid):

	21-29 juuni	27. j. — 5. juuli	12-19. juuli	19-26. juuli	26. juuli 2. aug.	
Teravilja ja jahu . . .	19	53	55	87	46	29
Kartulid . .	28	27	13	13	2	2
Elusloomi . .	49	79	55	58	40	104
Linu . . .	12	9	8	7	7	3
Põletispuid .	93	163	138	189	152	255
Muud metsa- materjalid .	567	215	649	546	577	559
Põlevkivi . .	125	131	79	136	201	189
Muud era- kaupa . . .	893	1057	1209	995	942	943
Kokku . . .	1786	1734	2206	2029	1969	2084
Raudtee veod	228	432	348	308	337	319
Kokku laadi- tud . . .	2014	2166	2554	2337	2304	2403

Tallinna laiaroopalisesse kaubajaama on samade aegade jooksul sisemaal sisse tulnud:

	14-21. juuni	21-30. juuni	1-7. juuli	7-15. juuli	15-23. juuli	23-31 juuli
Teravilja ja jahu . . .	4	9	3	4	2	3
Kartulid . .	26	29	9	8	1	3
Põletispuid .	153	211	161	172	198	183
Metsamaterj.	303	429	132	122	210	199
Linu ja takku	19	10	4	3	3	2
Muud erakau- bad . . .	160	122	66	64	81	95
Põlevkivi . .	11	31	32	30	24	27
Kokku . . .	676	841	407	403	519	510

Tallinna börs kursisedel

		4. VIII.	5. VIII.	6. VIII.	7. VIII.	8. VIII.
1 dollar	Ostjad	—	—	415,—	—	415,—
	Müüjad	—	—	437,—	—	427,—
	Tehtud	—	—	—	—	425,—
1 naelsterling	Ostjad	—	—	—	—	1871
	Müüjad	—	—	1950	—	1925
	Tehtud	—	—	—	—	1925
1 biljon Saksa r. mk.	Ostjad	—	—	—	—	99,5
	Müüjad	—	—	105	—	103
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Soome marka	Ostjad	—	—	—	—	1040
	Müüjad	—	—	1100	—	1070
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Rootsi krooni	Ostjad	—	—	—	—	11.100
	Müüjad	—	—	11.650	—	11.450
	Tehtud	—	—	—	—	11.450
100 Daani krooni	Ostjad	—	—	—	—	6750
	Müüjad	—	—	7150	—	6950
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Prantsuse frk.	Ostjad	—	—	—	—	2300
	Müüjad	—	—	2425	—	2375
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Holl. gulden.	Ostjad	—	—	—	—	16.100
	Müüjad	—	—	17.050	—	16.600
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 Lai	Ostjad	—	—	—	—	79,75
	Müüjad	—	—	84,—	—	82,5
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Czechosl. kr.	Ostjad	—	—	—	—	1240
	Müüjad	—	—	1310	—	1275
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 kuldkroon	Ostjad	—	—	—	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	115,—
100 Itaalia liiri	Ostjad	—	—	—	—	1850
	Müüjad	—	—	1975	—	1910
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Helveetsia fr.	Ostjad	—	—	—	—	7900
	Müüjad	—	—	8300	—	8100
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Norra krooni	Ostjad	—	—	—	—	5710
	Müüjad	—	—	6150	—	5920
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Belgia franki	Ostjad	—	—	—	—	2100
	Müüjad	—	—	2175	—	2150
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 Tschervonetz	Ostjad	—	—	—	—	2150
	Müüjad	—	—	2250	—	2225
	Tehtud	—	—	—	—	—

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis läinud nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem			Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ % basis fr. Tall.	—
Ameerika sort	pd.	980—	külvi 98%	—
sõre Ameerika	"	1060—1080	Takud, Codilla I.	—
A/S. Rotermanni tehaste jahud:			II.	—
nisu, pehme,	"	—	Kivisüsi, auru Yorkshire 2k. pest.	56—59
" sõre	"	—	Newcastle	54—55
" pehmed, teised sordid	"	—	sepa	61—63
Rukki jahud	"	335—360	Koks, valu	90—
püül	"	520—560	gaasi	85
Nisu, Vene	"	—	Põlevkivi, I. sort	10
Rukis Eesti	"	300—	Põlevkivi, II. sort	7,5
Vene,	"	—	III. "	5
Kaerad, toidu, Vene	"	285—	Raud, sordi	320—360
seemne, Vene	"	—	talad (T)	330—350
Odrad,	"	—	vits	500—550
Erned, rohelisted, Eesti	"	—	raud plekk	600—640
" " Hollandi	"	—	" " tsingitud	900—960
Riis, Burma II.	"	840—860	Teras Inglis	—
Kartulid, eksport fob Tallinn	"	—	Saksa	—
piirituse	"	—	nikkel	—
Kartuli tärklis „Superieur“	"	980—	vedru	520—550
Piim, pudelites	ltr.	18	" tööriistade	1200—1500
Või, meierei, eksport	n.	135—140	" talla	—
Või siiseturg	"	95—100	Malm	280—290
Margarin, väljamaa	"	60—65	Inglitina	8300—8800
Juust, kohalik Schweitsi.	pd.	2500—2700	Seatina	1000—1100
Kaseiin	"	700—900	Vask, plekk punane	4500—4900
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	"	18—	valge	4400—4800
II. s.	"	16—18	Tsink-plekk	2100
Kakao, Inglis	pd.	—	Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	800—840
Ameerika	"	1400—1600	Ameerika	830—
Hollandi	"	2400—2600	solaar	—
Kohvi, Rio, Santos	"	4200—4600	Autolien	1350—1650
Kohvi, Kes-Ameerika sordid	"	4800—6400	auto	—
Mexiko	"	—	Tsilindriõli, Vene	1200—1400
Tee, lahtine Pekoe broken, Java	"	—	Ameerika	800—1200
" " Orange Pekoe, Java	"	6400—7200	Põlevkivi õli	180—240
" " " Tseillon	"	7200—7600	pigi	250
" " " Moning. Hiina	"	4600—5200	Nafta, Vene	360—370
Suhkur, peenike valge, Saksamaa	"	1100—	Ameerika	270—280
" Poola	"	—	Petrooleum, Vene	360—370
" Czechoslovaakia	"	1120—1140	Ameerika	360—370
Siirup, kartuli, B 42°	"	1000—	Bensiin, Vene	840—860
" " B 38°	"	—	Ameerika	840—860
" " Glucose	"	975	Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob ltr.	—
Sool, lahtine	"	62—64	Pesusooda	pd. 220—240
Heeringad Yarmouth, Mattie	tünn	—	Seebikivi 72% Inglis	735—745
" Shotti Fulls	"	4000—4400	Parafiin 50'—52°	—
" Shotti Mat Full talve püük	"	5300—5700	120°—134°	—
" Matties	"	5100—5300	Parkimise ekstrakt	—
" Norra Sloe	"	—	Väävel, õie 98%	400
Liha, sea, I. sort	pd.	1720—1800	Värvid, nigrosin vees sulav, välj. pd.	9300
" looma, I. sort	"	1100—1300	tsinkvalge Saksa roh. PZ. pd.	1600
Pekk, eksport. I s.	"	—	Prantsuse	1600
Heinad, aasa	"	—	tinavalge Inglise	1600—1680
vaguniviisi	"	—	ooker Prants.	310—400
Õllkoogid, linaseemne	"	—	Väetisained, salpeeter, Norra (k. 6 pd.)	—
" palmi	"	240—	Chile	—
" päevalille	"	—300	Superfosf. E. T. K. must kukk	—
" soja	"	370—	(k. 6 pd.) 18—20% fr. Tallinn.	795—
Nisukliid	"	240—	Thomasjahu k.100kg. 17-18% k.	690—
Rukkikliid.	"	—	Kaalisool, 30% o, kott 6 pd. frkojaam	840—
Puuvilla riie, Bjas, D. I.	ars.	48,25—54	" " " 40%	1175—
" Mitkal, ekstra	"	34,50—41,25	" Kainiit 12% lahtine,	pd. —
Lina, Liivi R.	pd.	—	" Vosvoriit, Eesti 6%	34—36
" Võru-Petseri	"	—	Paber, rotatsioonil	470
" Tartu	"	—		

Tsement, Portland, Port-Kunda pütt 10 pd. 10 naela	pütt	795
Tsement, Portland, Port-Kunda pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	"	—
Tsement, Portland, Aseri	"	690
" " " " "	"	—
Kriit, toores	pd.	85—100
" pestud	"	110—125
Asfalt	"	150
Tõrv, kivi	"	245—250
" puu kodumaa	"	400—480
Lubi	"	38—40
" " " " "	"	—
Gips, tükides frko Isborsk	"	25
" jahvatatud toores "	"	35
" krohvimise, ilma kottideta	"	45
Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	6500	
Puumaterjalid, saetud Silikat D/B/B/	4750	
Besti Strd I, II ja III s. frko Tal.	"	—
Puumaterjalid	"	—
" " " " "	"	—
" " " " "	"	—
" " " " "	"	—
" " " " "	"	—
" " " " "	"	—
" " " " "	"	—
" " " " "	"	—
Põletispuud, sega 20 ^o /okaski, k. sid.	"	—
" " " " "	"	—
" " " " "	"	—
Nahk, talla, Besti kodumaa tooresnahast valmistud . pd. I s.	"	4600—4800
Nahk, talla, Ameer. tooresn. valmist. I sort	"	5800—6400
Nahk, talla, Ameer. tooresn. valmist. II sort	"	4400—4800
Toores nahk väiksed ja suured	"	—
Tuletikud, origin. kast (500 pakki)	"	6000—6400

Prahid :

Lina	
Tallinn — Stettin	tonn £ 22
" — Ghent	" £ 27—
" — Dundee	" —
" — Belfast	" —
" " " " "	" —
" " " " "	" —

Takud + 0/0

Puumaterjalid D/B/B/ standard	
Tallinn — London	sh. 46
" — E.C.C.P. (Ingl. idarand)	" —
" — Antwerpen	" —
" — Southampton	" —
" — Manchester	" —
" — Amsterdam	guld. 25
" " " " "	" —

Segakaup tonn

Tallinn — Stettin	sh. 8—20
" — London	" —
" — Stockholm, või	Rk. 10—35
" " " " "	" —
" " " " "	" —

Kartulid

Tallinn	—
"	—
"	—
"	—
"	—
"	—

Eesti Mehaaniline Puutööstuse Aktsiaselts

A. M. LUTHER

TALLINNAS

Valmistab: mööblit, vineer-kartonge, -kohvrid, -koolliranitsaid, -aktimappe, -käsitrumlid, -toolipõhju, -plate-sid, -labidaid jne.

Müügikohad: Tallinnas: Vana Posti tänav nr. 9. Tartus: E. V. Jürgens'i juures, Vana tänav nr. 17. Valgas: P. Saretok'i juures, Moskva tän. nr. 15. Petseris: E. Nassari juures, Kaubareas. Viljandis: R. Eitelberg'i juures. Võrus: J. Kiesleri juures, Tartu tän. nr. 11. Rakveres: Roman Jürgens'i juures. Pärnus: J. D. Ammende juures.